

ВРШАЧКА ПОЗОРИШНА ЈЕСЕН

ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА О ТАКМИЧАРСКОМ ПРОГРАМУ 27. ФЕСТИВАЛА

Модерна лица под маскама класике

Дуго се сматрало да Међународни фестивал класике “Вршачка позоришна јесен” који ове јесени, 27. издањем, прелази по некадашњој рачуници у зрело доба, има јасну и недвосмислену концепцију. Одређује га појам позоришне класике и ту нема шта да се мудрује. Међутим, модерни смерови кретања домаћег и европског театра, стварају простор за смутњу и пометњу. Најчешће се то догађа у ауторским пројектима где осавремењивање прелази границе препознатљивости класичног узора. Стога се у овогодишњој селекцији водило рачуна и о тим кретањима, али без крутог и радикалног третмана позоришне класике. Полазећи од становишта да је у традиционално схваћено драмској класици највећа доза позоришног конзервативизма, преимућство је дато оним позоришним формама које је одликовала мудрост, иновативност и комуникативност у редитељском поступку, глумачкој игри и третману стварности. Дакле, врховни критеријум избора представа за главни фестивалски програм, био је, као и ранијих сезона, естетска вредност представе, а потом њена припадност корпусу драмског предлошка чија је доминанта класично драмско дело. У периоду од претходног фестивала као селектор одгледао сам више од тридесет представа у којима се на различите начине третира драмска класика и определио се за следећих шест представа.

1.

Јован Стерија Поповић: *Зла Жена*, режија Ива Милошевић, Народно позориште Nepszinhaz, Narodno kazalište Суботица

Ово је сасвим аутентично тумачење Стеријиног често извођеног веселог позорја. Пре свега, ради се о изузетно занимљивом контексту у које Ива Милошевић поставља Стеријине драмске јунаке: у амбијенту уобичајеном за почетак 19. столећа, у дому грофа Трифића и његове супруге Султане, сви су ликови костимирани по налогу епохе, тако и говоре, али на њиховим лицима је пренаглашени слој позоришне шминке што указује, природно, стилизацију, на

позоришне маске. Реч је, дакле, о театру у театру, у коме ликови овог позорја у својим животима заправо играју улоге које су им додељене, или које су сами себи наменили. Овде је Султана незадовољна, бесна и злочеста јер, изгледа, свој живот доживљава као лоше позориште. Али она чак ни онда кад замени улогу с чизмаревом женом Пелом, кад спозна да јој та улога не одговара, неће да се погружено врати у претходну реалност...

2.

Фјодор Михајлович Достојевски, *Злочин и казна*, режија Душан Петровић, Народно позориште Републике Српске Бања Лука

Средишње питање великог позоришног подухвата Народног позоришта Републике Српске: када и где је нестала савест, чини ову представу класичне структуре, актуелном и модерном. Пред савременим гледаоцем су понижени и увређени, паду склони и на злодела приправни људи али којима још увек управља осећање савести, одговорности за учињена непочинства. Бабе зеленашице, у међувремену јесу премрежиле модерни свет, али Раскољникови нашег доба не одликује мисао о покајању и савесности. Представа Душана Петровића следила је оне линије радње у роману Достојевског које су омогућиле да изгради узбудљив позоришни трилер који се прати без даха.

3.

Јоаким Вујић: *Негри*, режија Анђелка Николић, Књажевски српски театар “Јоаким Вујић”, Крагујевац

Изузетно сложени односи Истока и Запада- чија су општа места израбљивање, мизантропија и страх, колико год били замаскирани транспарентим тековинама модерог друштва трају и данас диљем шареног света. Рудименти колонијализма, који су основа сентименталног и “поучителног” комада Јоакима Вујића о америчком израбљивању обојених људи на некој плантажи представљени су нам у режији Анђелке Николић као позоришна истина од које нам нема бекства. Не може нам послужити ни изговор да не разумемо изговор архаичног Вујићевог дијалога, јер је дат и превод на савремени језик који постаје елементом драмске радње али, истовремено, и ознака нашег неразумевања изворних категорија свечеловечности, односно хуманог поступања.

4.

Милош Црњански: *Роман о Лондону*, режија Ана Ђорђевић, Београдско драмско позориште / БеоАрт Београд

Позоришна прича о тугаљивој судбини емиграната у којој се препознаје и одблесак живота самог писца, Милоша Црњанског. Брачни пар, избеглице из Русије, у Лоноду после Другог светског рата, у негостољубивом свету, у тишини и немаштини, без искрено игде иког свог, Рјепнин и Нађа, уз болна сећања, лишени отцбине, пријатеља, породице, живе живот са осећањем заробљеништва. Суптилна, интимна, мелодрамски интонирана представа о смртоносном загрљају великог света.

5.

Бора Станковић: Нечиста крв, режија Милан Нешковић, Народно позориште Београд

У новом читању темпераментног и узаврелог а истовремено до урлика невеселог света Боре Станковића Милан Нешковић у први план извлачи причу о породичним односима и о жени која је другачија, која је маштала о животу другачијем од живота света у једној затвореној средини. Отуда та прича, неминовно, има трагичан крај. Софка носи клицу свог страдања од оног часа када одлучи да се она, горда и лепа, супротстави судбини и традицији паланачког обрасца живота: "шта ће гробови на гробљу и шта ће рећи свет".

6.

Антон Павлович Чехов: Ујка Вања, режија Андреј Носов, Народно позориште "Стерија" Вршац / Хартефакт фондација Београд

Један дан на сеоском имању који је могао да прође у ленчарењу, филозофирању и читању брошура, као и сваки други, прекинут је доласком професора Серебрјакова и његове жене, Јелене Андрејевне. „Леп дан“, „врућина и запара“, или „дан да се човек обеси“ – ликови се различито носе с њиховим доласком, али углавном једва чекају да се све врати на старо и да једноставно поново могу „да ручају кад и сав нормалан свет“. Представа Ујка Вања у режији Андреја Носова је савремено читање драме Антона Павловича Чехова у чијем фокусу су лењост, страх од промене и грчевити покушаји да се никада не изађе из зоне комфора. Ауторски тим представе Ујка Вања тражи против-отров за средину у којој си, по речима једног од јунака, „чудак“, ако желиш да унесеш позитивну промену.

Овом избору који сматрамо понајбољим репрезентом српског позоришта у периоду између два фестивала а који се односи на инсценацију класичних драмских дела, додајемо искрено жаљење што неке од представа нису могле да, упркос њиховим високим естетским донетима, буду уврштене у такмичарски програм Фестивала. На такву одлуку утицале су околности које су биле ван домена (утицаја) селектора и директора Фестивала. Предложено је да се неке од представа које су биле у најужем кругу за такмичарски програм, изведу на сцени НП Стерија као Фестивал после Фестивала, као активност Фестивала Вршачка позоришна јесен између два фестивала. На тај начин би се одужили верној фестивалској публици, и уметницима који су заслужили да се њихове представе изведу - играју у Стеријином граду.

Ђура Мрђа,

селектор и директор Фестивала „Вршачка позоришна јесен“

Вршац, 13.09.2019.